

GRUDA

Štev. 10. 1929. Leto VI.

VSEBINA ZVEZKA 10.

MANO: Ilirija oživljena. — JANKO VESELINVIČ: Marta. — IVAN ALBREHT: Cet. — GUSTAV STRNIŠA: Dvom. — V. M.: Pomen zemlje in kmetijskega dela v gospodarstvu. — ING. I. JELACIN: Konzerviranje krme. — ING. I. ZAPLOTNIK: Kako nastane nova sorta? Zakaj mora kmet zavarovati svoje življenje? — KOTIČEK ZA DEKLETA. — ORGANIZACIJA. — POSVETOVALNICA. — ZA ZABAVO IN SMEH.

Celoletna naročnina „Grude“ znaša Din 30.—. Za dijake in vojake Din 20.—.
V podrobni prodaji stane „Gruda“ Din 3.—.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Ljubljana, Miklošičeva c. 4. — Rokopise je pošiljati uredništvu, naročnino, reklamacije, oglase itd. samo upravi. Cene oglasov po dogovoru. — Rokopisov, ki jih ni naročilo, uredništvo ne vrača. — Urejuje: Uredniški odbor. — Odgovarja: dr. Janže Novak, Linhartova ul. 20.

„EKONOM“ osrednja gospodarska zadruga v Ljubljani Kolodvorska ulica 7

Ima v zalogi po najnižjih cenah deželne pridelke, najfinejšo banaško in domačo moko, krmila, špec. blago in ostale v to stroko spadajoče predmete.

Zaloga vseh vrst umetnih gnojil, modre galice, prvovrstne strešne opeke iz opekarne **Ilovac**, Karlovac, ter najboljšega splitskega in trboveljskega portland cementa.

NAJBOLJŠI

v materialu
in
lepih opremah
so edino

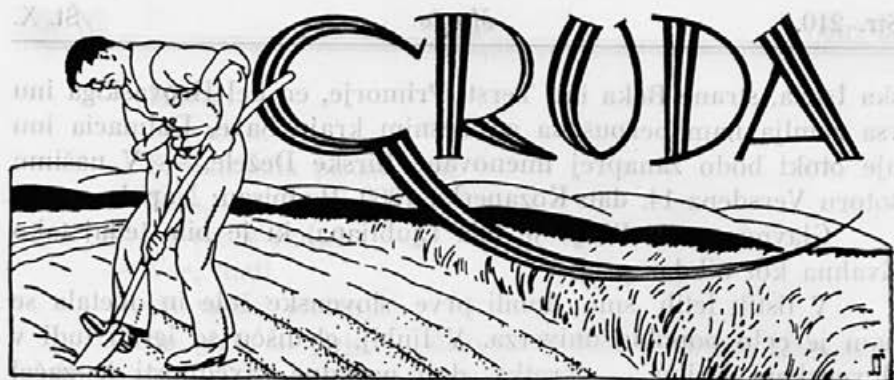
GRITZNER in ADLER

šivalni stroji in kolesa, za dom in obrt, pletilni švicerski stroj **DUBIED**, pisalni **URANIA**.

Ugodni plačilni pogoji - pouk brezplačen samo pri

Josip Petelinc
Ljubljana.

Pridobivajte
novih naročnikov
na
„GRUDA“

VII

MESEČNIK
ZA LJUDSKO
PROSVETO

10

Mano:

Ilirija oživljena.

13. oktobra so se vršile v naši Ljubljani velike svečanosti, ki so se jih udeležili odlični zastopniki Francije in naše države: odkrili smo spomenik Napoleonu in tistim mnogim francoskim vojakom, ki so pred 120 leti padli na naši zemlji. Ime Napoleon je znano širom Slovenije in izgovarjamo ga s simpatijo, z občutkom prijateljstva za velikega moža, čigar zmagovalne čete so trikrat zasedle naše ozemlje in ki je sam l. 1809. šel skozi Ljubljano. Dvakrat, l. 1797. in l. 1805. je trajala francoska okupacija Slovenije le po kratek čas, l. 1809. spomladi pa je Napoleon zasedel naše zemlje tretjič in 13. oktobra istega leta je ustanovil Ilirijo. Napoleonova Ilirija je združevala poldrug milijon Slovencev, Hrvatov in Srbov in je bila toraj nekaka predhodnica sedanje velike Jugoslavije. Kolikega pomena je bila ta francoska doba pri nas v gospodarskem, političnem in kulturnem pogledu more pravilno presoditi le tisti, ki je čital zgodovino. Na tem mestu se ne moremo spuščati v razmatranje koristi in pridobitev iz tistih let, povdariti pa moramo vendarle, da se je tedaj prvič pričel upoštevati slovenski jezik tudi v uradovanju in da je Napoleon sam izdal proglas o Ilirskih deželah tudi v slovenskem jeziku. Glasil se je takole: Napoleon Cesar Francozov, Kralj Italije, varih ranjske zveze. Smo sklenili in sklenemo tako: Vlaška Krasia, Kranjska dežela, estraj-

ska Istria, strane Reka inu Terst, Primorje, en del Hrovaškiga inu vsa zemlja nam perpušena na desnim kraju Save, Dalmacia inu nje otoki bodo zanaprej imenovane Ilirske Dežele. — V našimu šotoru Versdenz 14. dan Kozaperka 1809. Podpisan: Napoleon.

Glavno mesto Ilirije je bila Ljubljana, ki je bila tedaj tako živahna kot nikdar prej.

V tistih letih smo dobili prve slovenske šole in obetala se nam je celo popolna univerza. V ljublj. gledišču so igrali tudi v slovenskem jeziku — skratka, duh narodne zavednosti je začel rasti, Slovenci so spoznali, da niso brezpravni podložniki drugorodne države, temveč državljani, s polno pravico do svojega lastnega političnega in kulturnega razvoja. Lahko si mislimo kako bi se razvil naš narod in kakšen bi bil naš vsestranski položaj, da smo takrat ostali pod francoskim vplivom. Toda Napoleonova doba je trajala pri nas le štiri leta. Po onem strašnem porazu v Rusiji je Napoleon izgubljal kos za kosom pridobljenih dežel. V jeseni 1813 je Ilirija padla zopet v avstrijske roke in vse pridobitve našega naroda so se zrušile v nič. A ko je cesar Franc pozneje hodil po bivši Iliriji (pripoveduje prof. Rus) in je vprašal za to in ono novo šolo, za to in ono novo cesto in so mu vselej odgovorili, da so jo zgradili Francozi, je slednjič presenečen vzkliknil: „Kakšna škoda, da niso še danes tukaj!“

V naši literaturi, v povestih in pesmih (posebno narodnih) je mnogo spominov na Francoze in Napoleona. Naši dedje so vedeli marsikaj povedati iz tiste dobe, a iz vseh tistih pisanih in ustnih izročil ne izvemo nič, ali pa prav malo hudega, (zlo je pač vedno združeno z vojsko!) To je najboljši dokaz, da je ohranil naš narod francosko dobo in velikega vojskovodjo v lepem spominu. Sedaj smo, po 120 letih, postavili spomenik tej zgodovinski dobi, ki nam je izdaleka naznačila našo bodočnost, našo pravo Ilirijo oživljeno — Jugoslavijo.

Janko Veselinovič:

Marta.

(Dalje.)

IV.

Srečni dnevi prve ljubezni! Skoda, da jih ne znamo prav uživati in nam po njim ostane le spomin.

Marta se je veselila kot ptičica. Materi je srce trepetalo od radosti, ko je gledala in poslušala svojega otroka.

- Marta!
— Da, mati.
— Si natrosila piščancem?
— Sem.
— Je vse v redu?
— Vse, mati.
— Pa vzemi pletenje!

Marta plete in poje... Misli pa ji hite k njemu. Dan in noč misli nanj... Njegove besede so ji pesem, ki jo ponavlja neprestano, a njeno srce pri tem utripa in kri ji burno kroži po žilah...

Neprestano ji lebdi pred očmi njegova slika. Vidi ga, kako ponosno koraka z gore v dolino, kako jo iščejo njegove oči.

Toda Pajka jima meša račune. Neprestano se vtika med njiju. Komaj je našla sinoči izgovor, da se je mogla sestati z njim. Saj jo je tako prosil, če sme priti v njihov sadovnjak, da se porazgovorita, ker ji ima toliko povedati.

„Radi tiste Pajke“ pravi, „ti še besede ne morem povedati!... A s teboj moram govoriti.“

Rekla mu je, naj pride.

Danes samo misli, ali bi zaupala materi, ali ne. Dolgo je razmišljala in se slednjič odločila, da ne pove nikomur ničesar.

Saj bi povedala materi, pa se sramuje. Kako naj ji pove? In nazadnje, zakaj bi morala mati vse vedeti! Saj če se na samem pogovarjata, ni to vendar nič hudega!

Ves božji dan je prepevala, hiteč od dela do dela. Komaj je čakala, da se stemni in kadar je pomislila na sestanek, ji je srce kar zaplalo.

Minil je dan, zmračilo se je. Čudna vročina jo je prevzemala, a telo ji je oblival pot. Mesec je svetil, da je bilo vidno kakor po dnevi, po plavem nebu so se usule zvezde.

Po večerji je Živana sedla na prag.

— Lep večer!

— Lep — pritrди Marta.

— Pa malo posediva!

Toda Marto je motil vrag.

— Jaz bi raje legla, mati!

— Pa lezi!

Odide in leže. Toda obračala se je kot na iglah. Živana jo najde bdečo.

— Nisi spala?

— Nisem. Ne morem.

— Pa bi bila prišla na prag...

— Mislila sem, da boš kmalu tudi ti legla. Sedaj mi je res žal, da nisem ostala zunaj! Kar ne morem spati...

— Pa pojdi malo posedet... Tiho je in svetlo. Jaz sem v tisti tišini zunaj že dremala.

Marti je odleglo. — Hvala Bogu! pomisli. Vstane in odide na dvorišče. Dvorišče je tonilo v senci drevja, nad njim je trepetala mesečina. Marta se najprej razhodi pred hišo, a ko zalaja pes, mu glasno zakliče:

— Čakaj, pogledam, zakaj lajaš?

Oddalji se od hiše in se približa sadovnjaku. Komaj dospe do ograje, ki je delila dvorišče od sadovnjaka, stopi pred njo Čedomil.

— Uf, pri Bogu!... Oči so mi skoraj izstopile!

— Kaj morem!... Mati...

— Kako se imaš? — pravi in ji poda roko. Ona jo prime in čuti, kako se mu trese — prav kakor njena.

— Ponorel sem za tabo! — pravi — želim te kot belega dne! Kod hodiš?... Toda, čuj!... Odslej pusti Pajko na miru!... Ona je hudobna! Samo nagajala bi rada!... Kadar jo vidim, skrčim pesti!... Hodi z Milico, ne bom ti branil, Milica je dobro dekle, ona se ne pači! Pajka pa...

— Kako naj storim?

— Reci: ne maram več s tabo!

— Misliš, da se to kar tako reče?

— Torej se ti rada družiš z njo?

— To ne, toda ne maram je na vsem lepem odpoditi!

— Saj je ni treba poditi. Kadar se ti približa, jo grdo poglej. Stori to dvakrat, v tretje je ne bo več blizu!... Prosim te, da me ubogaš!

Ona prikima. On jo prime za roko in oba umolkmeta. — Skozi trepetajoče liste so blestele zvezde, onadva pa sta molčala, držeč se za roke, a srca sta jima burno utripali.

— Povej mi kaj! spregovori on.

— Ne vem, kaj bi ti povedala.

— Toliko sem ti imel povedati, zdaj sem pa pozabil.

Zopet molčita. Ona se zdrzne in izmakne svojo roko iz njegove.

— Moram iti!

— Kam?

- Lahko pridete mati!...
- Saj je ne bo!
- O, da, ni še bila zaspala. Zbogom!
- Čakaj!... Ali me imaš kaj rada?
- Rada te imam — pravi in se hoče iztrgati. Prepozno. Ze je on objel njeno glavo, pa jo poljublja na usta, na oči. Komaj se mu je iztrgala. Srce ji je udarjalo kot preplašeni košuti.
- Ih!... Vikne in zbeži.
- Ko je vstopila v sobo, se je Živana prebudila.
- Ti si se šele vrnila?
- Jaz... sedela sem.
- Pozno je že, vlezi se sedaj!
- Marta se prekriža in leže k materi.
- Kaj se tresesh? Si se prehladila?
- Morebiti — zebe me.
- Stisni se k meni, da te pokrijem...
- Pokrije jo in zadene od vseh strani.

V.

Nič ne ostane skrito. Čeprav storiš po noči, zakoplješ v zemljo, dan razkrije vse.

Izenada plane med vaško mladino novica, da ljubi Čedomil Marto in ta glas se širi od ust do ust. Najprej so jo prerešetale ženske — gorje mu, ki jim pade pod zobe! Izmislele so si tudi tisto, česar ni bilo. Videle so jo tam, kjer onadva niti v sanjah nista bila.

Izve tudi Živina. Sedeli sta pri večerji. Nebo se je pooblačilo, a ogenj veselo prasketa. Nenadoma dvigne mati glavo in pogleda Marto tako, da ta kar oči povesi.

— Poglej mi v oči — ukaže strogo.

Marta jo pogleda.

— Kaj si zakrivila?

— Nič.

— Premisli!

— Nič —

— A mladi Vojkovič?

— Kakšen Vojkovič?

— Čedomil...

— Zakaj vprašaš?

— Si nista dobra?

— Dobra sva si.

— In kaj si delala v njegovem skednju?

— Nikdar nisem bila v njegovem skednju!

— Lažeš! Cikne Živina.

— Mati ti veš, da jaz nikdar ne lažem! — reče Marta in pogleda mirno in resno materi v oči.

— A v mlinu?

— To je laž!

— Pa v meji?

Laž je!

— Kje sta torej bila skupaj?

— V kolu... in...

— In?

— In enkrat tu na našem dvorišču... Tisto noč, veš, ko nisem mogla zaspati.

— In se ni ničesar zgodilo?

— Kaj naj bi se bilo zgodilo?

— Kaj ti je povedal?

— Mnogo. Vprašal me je, če ga imam kaj rada.

— In kaj si mu odgovorila?

— Da ga imam. Potem mi je povedal, da tudi on mene ljubi in me je poljubil.

— Lepa hči! je sikala mati — in to mi ti pripoveduješ!

— Vprašala si me. Če bi me ne bila vprašala, bi bila molčala. Veš, da se ne zlažem, pa če bi me na kosce sekala.

— In če te on nalaže?

— Ne!

— Si gotova?

— Gotova! Ker ne sme... Ker...

— No?

— Ker bi ga ubila. Sirota sem, toda imam pošteno ime svojih starišev in svojo deklško čast. Kdor mi to vzame in me prevari, ne sme živeti! Ta roka ga bo ubila! Kakor je Bog v svetih nebesih, ki me poslušaj, jaz ne lažem!

Kot plamen so sijale bistre plave oči, iz krepkih deklških prsi je zvonil glas, a telo se je dvignilo kot raven bor...

Živina je molčala in se čudila, pred njo ni več stalo sramežljivo in ubogljivo dekletce, temveč strog gospodar, ki zna tudi prisiliti.

— No, navsezadnje — odrasla si in pametna. Povedala sem ti, kaj se govori po vasi. Jaz ti ne bom kvarila, to veš. Če je tebi prav, bo meni tudi. Samo pazi: on je bogataš, ti si sirota. Njemu ni zamere, če zapelje dekleta in si poišče drugo.

— Ne boj se, mati!

— Ti ga ne poznaš!

— Ni treba! Dovolj mi je, da poznam sebe, mati. Zato ti pravim, da me ne bo goljufal. Le pusti me! Nič slabega se nisem naučila pri tebi.

Toliko samozavesti je bilo v dekletovih besedah, da je bila živana pomirjena.

Z Marto pa je bilo drugače. Pogovor z materjo ji je pokazal, kaj vse bi se moglo zgoditi. Res, Čedomil bi ji znal lepega dne pokazati hrbet. Njeno čelo se nagubanči, vse žilice v telesu trepečejo in ko leže pomisli v sebi:

— Gorje mu, če me prevara!

VI.

Minulo je poletje, prišla je jesen in z njo razni shodi in sestanki po vaseh in božjih potih. Stariši so svoje odrasle sinove vodili po shodih, da bi si med dekleti izbrali nevesto, a tisti, ki so imeli hčere za možitev, so jih vodili na ogled.

Tako sta Čedomil in njegov oče hodila od žegnauja do žegnauja in — fant je pozabil na Marto. Po cele tedne se nista videla.

Marta je molčala. Tiho je požirala materine očitke, vendar svoje srčne bolečine ni izdala nikomur. — Nekako pred sv. Mihaelom jo pokliče mati v hišo:

— Veš kaj novega?

— Kaj?

— On se ženi! Na Mali šmaren mu je našel Pavle nevesto; jutri pojmeta snubit.

— Marti zazvoni v ušesih in hiša se zasuče pred njenimi očmi.

— Ni res! reče.

— Da bi le ne bilo!

— Marta se je sesedla na stol.

— Kaj sem ti pravila! Nisi me hotela ubogati!

Marta jo prekine s samim pogledom.

— Nič ne govori, mati!

— Bog naj ga sodi!... Bog naj!...

— Ne kolni!

— Kaj bi ga ne klela! Mojo sivo glavo je osramotil in...

— Osramotil? Saj še ni šel snubit?

— To je toliko kot gotova stvar.

— Bomo šele videli! — Odvrne Marta ostro in se zapre v sobo.

D drugega dne, na Mihelovo, je bilo pri Vojkovičevih veliko pripravljanje; povsod se je poznalo bogastvo. Čedomil se je oblekel v pražnje, pa se šeta po dvorišču kot sokol.

— Ste polovili konje? mu zakliče Pavle.

— Smo.

— Ukaži zapreči in pojdi k gospodu, naj se požuri, da ne zamudimo.

Čedomil naroči, naj zaprežejo, potem pa steče preko travnika k gospodovi hiši. Toda komaj prestopi mejo, vstane pred njim Marta.

— Bog daj!

— On se tako zmede, da komaj odzdravi.

— Kaj delaš ti, ženin?

On molči kot bi bil zalit.

Slišala sem, da se odpravljajš snubit?...

— No, da — Nisem hotel... toda...

— Oče te je prisilil?

— Da, on. Trmoglav je od vraga!... Hotel me je ubiti, ko sem se mu protivil.

— O, o, o! Pa je res huda s takim očetom!

— Res je hudo. Teško prestajam!

— E ja?

— Pri moji veri!

— Kaj pravi, da me noče za nevesto?

— Noče, nikakor.

— Ti pa seveda, kot sin...

— Kaj hočeš? — odgovori in slegne z rameni.

— Jaz že vem, kaj hočem, kaj boš ti sedaj, nesrečnež! — vikne ona in blisne z očesom.

— On videč pred seboj to strašno moč, prične trepetati.

— No, kaj misliš sedaj? — sika ona.

— Nič. Kaj naj storim...?

— Jaz pa te mislim ubiti! pravi in izvleče iz grma pištolo.

— Ne, sestra po Bogu! Da me res misliš?

— Mislim. Mar si me zato dal v posmeh celi vasi, da se sedaj oženiš z drugo! Ali je druga boljša od mene?... Po čemu je

boljša? ... Je bolj poštena? ... Je pridnejša? ... Te ljubi bolj kot jaz? ... Govori! Govori, če imaš pogum!

Stala je pred njim visoka in ponosna kot bor, gledajoč nanj kot na slabega črva.

Ko jo je videl tako, se je zbudilo njegovo staro srce, srce, ki je zablodilo. Dvigne glavo, pristopi k njej tako mirno, kot da ni bilo spora med njima, prime jo za roko in reče:

— Pojdi z menoj!

Odvede jo v hišo in zakliče z gromkim glasom:

— Oče! Ne napregaj, ne trudi se! Sam sem pripeljal nevesto! Take ne najdeš nikjer! Ako mi boš branil — zbogom! Z njo si upam prislужiti kruha tudi na sivi skali! ...

In isti strel, ki je bil namenjen Čedomilovi smrti, je objavil njegovo ženitev z Marto.

Prevela: Mano.

Ivan Albrecht:

Cet.

Droben, suh in bled hodi dan za dnem mimo hiše po cesti. Zakrpane in na nebroj krajih spet preluknjane hlačke mu segajo do gležnjev, a s prevelike srajce, ki ji ni mogoče določiti temeljne barve, vise zaplate kakor pestrobojne zastavice.

Koš na hrbtu je skoro večji od dečka in poln dišečega, sveže pečenega kruha. Štruce in stručke, žemlje, rogljiči, hlebčki in vse, kar premore pekovska umetnost, je v pestri družini nagromadeno v ogromnem pekovskem košu.

Zjutraj rano, ko še deviška rosa objema in pregrinja trate in loge, stopa Cet ob Krki, sopiha in žvižga in včasih tudi zapoje. Nihče ne ve, kako mu je pravzaprav ime, menda niti sam ne. Cet mu pravijo in je zadovoljen tako; kajti on je sploh vekomaj zadovoljen. Klofute, ki mu jih včasih v neverjetno obili dobrohotnosti deli mojster, sprejema z isto čudežno mirnostjo kakor drugekrati skopo odmerjeno priznanje ali pohvalo.

Kadar pride do hiše, kjer upa, da boj kaj oddal, odprta koš in ga postavi pred vrata.

„Zemlje, rogljiči — fantje, dekličiči“ — zategne s smešno cvilečim glasom. Tako ga je naučil mojster in tega se Cet trdovratno drži. Pisati ne zna in ne brati, to pa, kar zna, je trdno v njem.

„Zemlje, rogljiči — fantje, dekličiči —“

Pa prihajajo ljudje in izbirajo. Plačati je treba vsak kos posebej; kajti Cet se ne muči rad z računanjem. Drugim ljudem pa ne zaupa.

Ako mu ob cesti ostane, zavije navkreber in krene v vinograde ter obide hram za hramom, dokler ni koš prazen. In najsi mu bo še tako vroče, ne pokusi kapljice vina, dokler ima le še eno samo žemljo v košu. Potem seveda, ko se iznebi zadnjih ostankov svojega tovora, potlej je drugačen. Izkupiček zaveže v mošnjo, ki jo še omota z volнено ruto, stlači vse to za pas, skrbno preveže ter gre nazaj po hramih.

„Ali niste rekli preje, da bi pil?“ pokuka v hram in poželjivo gleda po majolikah, ki vabijo s hrastovih mizic.

„Zakaj nisi hotel? Zdaj smo spili sami!“ se mu smejejo ljudje.

Cet stopica pred vrati, se smehlja in ne verjame.

„Bom pogledal —“

In pogleda v majoliko in željno posreblje, kolikor je v njej.

„Cet, koliko si star?“

„Tisto leto sem bil rojen, ko so mati umrli.“

Po hramu smeh. Pa mu dajo še vina, še in še. Potlej gre. Noge se mu zapletajo, vendar ne toliko, da bi se zaletaval ali celo padel.

Samo enkrat se mu je zgodilo. Ko je šel po ilovnati, razorani poti iz vinograda in prišel v bukov gozd, se je spodtaknil ob koronino in se je zleknil. Pa je kar obležal. Bilo mu je prijetno, nekam otožno-mehko pri srcu in se mu ni prav nikamor mudilo. Počasi so se izgubljale košate bukve okrog njega, grmičje in malinje, vse je izginilo in Cet je zaspal.

Naenkrat se ga nekaj dotakne. Cet preplašeno pogleda in opazi nad seboj zagorel obrazek in dvoje toplih, rjavo-črnih oči.

„Joj, Barica!“

Res, bila je cestarjeva Bara, ki ga je klicala in dramila.

„Zakaj se pa tako napiješ?“

Očitek ga je zaskedel in celo sram ga je bilo.

„Veš, Barica, saj nisem mislil —“

„Vidiš, kako bi bil lahko čisto drugačen. Tako ne boš nikoli pomočnik. Nič ne znaš in nič ne veš —“

Cetu se je zdelo, da posluša razodetje, ko je čul Barino karanje. In obšlo ga je čudno, dotlej neznano, tako sladko opojno in

toplo, da je pokleknil pred Baro in skril kuštravo glavo v gube njenega krila.

Bara pa je bila sirota. Cestar, njen oče, je pred letom dni umrl in zapustil vdovo s kopico otrok. Barica je bila najstarejša in je štela zdaj že celih petnajst let. Cet je bil starejši, mogoče sedemnajst, morda osemnajst... In Barica je rada mislila nanj.

Pomagala mu je zdajci na noge in odšla ž njim nizdol proti cesti.

„Če bi bil pameten, bi se učil in pazil nase,“ mu je pravila z materinsko-otroško vernostjo. Slikala je življenje zanj in je bila slika tako lepa, da je nenadoma zapolzela Cetu solza iz oči.

„Seve, če bi ti,“ je vzdihnil in si ni upal ali ni mogel dalje.

Barica se je nasmehnila.

„Jaz bi že, samo ubogati moraš. Čisto vse moraš ubogati, razumeš? Boš videl, kako bo lepo —“

Nihče ni potem vedel, odkod nenadna izprememba na Cetu. Jel je paziti na obleko in po braham ni več praznil majolik. In kadar je bil prost, je čepel pri papirjih. Čudne kljuke, ki jih je spočetka čečkal, so dobivale od dne do dne bolj izrazite oblike, dokler ni Cet popolnoma obvladal pisave. In tudi čital je.

Mojster, ki se mu je prvi čas smejal, se mu je naposled jel sam čuditi.

„Povej no, Cet, kaj te je tako pre naredilo?“

Ali Cet ne izda svoje tajne. Bolj ko se mu odpira svet, bolj je sam zase in tih vse do tistega dne, ko mu povedo, da je njegova učna doba končana in da bo postal pomočnik.

Slovesnost tega dne je zanj kakor nova maša. Tedaj se šele razkrije. Skriva in kradoma zdirja v bajto, kjer domuje Barica s svojci.

„Danes pojdeš z menoj, jeli.“

Lepo oblečen, ves gladek in svetel stoji Cet pred njo. Prvi nadih brčic pod nosom še ne pristoja prav njegovemu obrazu, vendar mu daje nekaj moškega. In Barica je ponosna nanj. Opravi se praznje in gre ž njim.

„Tale me je pre naredila,“ pokaže Cet svojo izvoljenko mojstru, ki ne more skriti začudenja.

„Tak — dekle?!“

„Kakopak,“ potrdi fant. „Kaj ste pa mislili?“

In se smeje, smeje srečni Cet. In se smeje Barica dekle, ki je storila čudo, in mojster in vsi, vsi, ki izvedo Cetovo tajno.

Gustav Strniša:

Dvom.

*Drobna ptica nad poljem leti;
misel vesela je odhitela,
radostna pesem je onemela,
težka žalost v duši leži.*

*Grmič pred mano zeleni,
o črnem trnju cvetka drhti —
Kakšno pa tvoje bo cvetje, srce,
ali že v popju bolno umrje?*

*Pa se iz trnja mi nasmeji
drobna vijolica, v dušo dehti
cvetje ljubezni, tiho poganja,
rože najlepše srce mi zasanja!*

V. M.:

Pomen zemlje in kmetskega dela v gospodarstvu.

Najvažnejša vprašanja današnjega časa so gospodarska vprašanja. Gospodarske razmere odločajo tako v javnem kot v zasebnem življenju. Veda, ki se peča z narodnim gospodarstvom, se običajno imenuje nacionalna ekonomija. Izrazi, kakor produkcija — proizvajanje, cirkulacija — kroženje, konsumpcija — potrošnja, dalje izrazi kapital, renta itd. spadajo v področje te vede. Dasi torej spadajo ti pojmi v vedo, vendar se mora tudi kmet z njimi dobro seznaniti, če hoče priti do zavesti o svojem pomenu, o vrednosti svojega dela in veljavi svojega stanu. Poučen o ugotovitvah, ki jih je veda o njem in o njegovem delu odkrila in na te ugotovitve oprt, bo mogel šele dobro uveljaviti, kar mu gre.

Kako pa je prišlo do takega preobrata v ceni v kmetskega dela in njegovega stanu? Do tega je privedel zgodovinski razvoj, ki se deli na velika razdobja in to po posebnih značilnostih, ki prevladujejo v posamezni dobi. Tako smo na primer navajeni ločiti dobo suženjstva, dobo tlačanstva, dobo gospodarske svobode itd. Prehod iz dobe v drugo dobo se vrši polagoma, tako, da še v početku nove dobe odmevajo in se uveljavljajo misli stare,

Tudi danes smo na prelomu dveh razdobj, na prehodu iz stoletja, ko se je uveljavljala gospodarska svoboda in narodna ideja, v dobo, ko prihaja na površje načelo, da je treba urediti razmere

človeka do človeka na temelju družabne vrednosti. Družabno vreden, koristen in pomemben pa je le tisti, ki ustvarja za skupnost, za družbo pomembne in koristne stvari, bodisi duhovne, bodisi telesne. Primer prvih bi bila lepa povest, dober zakon, organizacija potrebne zadruga itd. K telesno potrebnim stvarim, spadajo stopnjema po jakosti človeških potreb: hrana, stanovanje, odnosno material za vse to itd. v neposredni vrsti. Stopnja udeležbe pri proizvodnji naj bo merilo za vrednost in pomen človeka. Danes smo na pragu dobe, v kateri bo odločevalo to merilo, kakor je v prvi dobi človeštva odločevala surova sila, potem rod, kasneje in še danes pretežno bogastvo. Na pragu — za to pa je potrebno, da kmet, ki je bil dosedaj potisnjen izmed vseh najbolj v ozadje, stopi v to dobo poučen in pripravljen. To bo doba, ki bo v polnem uresničila naše narodno reklo — brez dela ni jela, doba, ki bo dala „delu čast in oblast“ in sicer predvsem k m e t s k e m u d e l u.

Zakaj pa predvsem kmetskemu delu? Ali da postavim isto vprašanje drugače: Kakšen položaj zavzema kmetsko delo v gospodarstvu.

Znanstveniki nacionalne ekonomije povečini ločijo v gospodarskem procesu med produkcijo, cirkulacijo in konsumpcijo. (Nekateri pridajajo še distribucijo, to je razdeljevanje dobrin.) Pogon vsega gospodarskega procesa je potreba. Človek čuti, da mu nekaj manjka, n. pr. da je lačen, da ga zebe, da posluša lepo glasbo, da čita lepe knjige itd. V zvezi s tem občutkom se javlja želja za ugoditvijo tem potrebam, kakor so hrana za lakoto, topla obleka proti mrazu, za željo čitanja lepa knjiga itd., kar vse označujemo z dobrinami. Te dobrine je treba pridobiti in v tem obstoja bistvo gospodarjenja. Dobrene pa se pridobivajo s takozvano gospodarsko produkcijo. Nato krožijo od onega, ki je dobrino stvoril, do onega, ki dobrino potrebuje, — kar predstavlja gospodarsko cirkulacijo. In končno pride do uporabe dobrin, da se zadosti potrebam, kar znači gospodarsko konsumpcijo. Od teh treh delov gospodarskega procesa je najvažnejši gospodarska produkcija. V okviru gospodarske produkcije, katero sem omenil kot izhodišče že v začetku, pa ločijo znanstveniki tri činitelje, to je tri pogoje, s katerimi se gospodarske dobrine ustvarjajo. To so: priroda, delo in kapital. O kapitalu se je v „Grudi“ že obravnavalo. Pojm dela je nesporen, preostane nam pojm prirode. Pod prirodo razumemo v gospodarskem smislu vse sile in stvari v naravi, ki nam služijo za vstvarjanje gospodarskih dobrin, predvsem pa zemlja sama kot

glavni del prirode. Sem spada poleg zemlje seveda tudi zrak, svetloba, veter, padavine itd. Omejujem se v okvirju prirode samo na zemljo kot najvažnejši njen del. V razliki z delom je zemlja stvaren činitelj, to je, je neka stvar, medtem ko je delo oseben činitelj, to je, izvira iz sebe. Dalje je zemlja prvobitna, bila je torej pred delom in kapitalom, delo pa je prišlo za zemljo z nastankom človeka, seveda, medtem ko je kapital rezultat zemlje in človeškega dela. (Za to sta zemlja in delo neustvarjen gospodarski činitelj, kapital pa ustvarjen, produciran gospodarski činitelj. Pravzaprav se da tudi delo producirati, toda ne po istih principih, kakor kapital, temveč po drugih človeku kot živemu bitju lastnih principih. Delo predstavlja del žive prirode). Toliko v razločevanje zemlje od dela in kapitala.

Zemlja je torej prvobiten gospodarski činitelj. S tem je tudi podčrtana njena važnost v gospodarskem procesu in tudi važnost onega dela, ki predvsem v zvezi z zemljo in njenimi močmi pridobiva gospodarske dobrine. Brez zemlje ne bi bilo ničesar, predvsem ne hrane, brez katere bi bilo vsako življenje in udejstvovanje nemogoče. Če podčrtavam to večjo važnost zemlje, obenem podčrtavam tudi sporedno važnost kmetskega dela, to je združenja zemlje in človeškega dela. Zemlja sama namreč je nekaj mrtvega. Človek mora v njo vložiti svoje delo — del samega sebe — če hoče iz nje pridobivati plodove. To razmerje med zemljo in delom je prav dobro označil angleški znanstvenik: Narava je mati bogastva, delo pa njegov oče. Kar sem glede pridobitnosti povdaril za zemljo, velja v isti meri za poljedelčevo delo. Njegovo delo je torej prvo delo, iz katerega se razvijajo in na katerem temelje vsa ostala dela. Je torej osnovno delo prvič, ker daje poljedelske pridelke kot najbolj potrebne stvari, drugič zato, ker je kmečko delo obenem zibelka vsem drugim načinom dela. Tako pridemo torej do pojma poljedelstvo, onega dela gospodarske produkcije, ki stvari ustvarja, med tem ko obrt in indsutrija, ki sta drugi del produkcije, predmete samo preoblikujeta in presnavljata v druge bolj potrebne in koristne stvari. Kmetovo delo je torej edino ustvarjajoče, kar se tiče telesnih stvari, ali vsaj najbolj ustvarjajoče. Ker pa daje ustvarjanje človeku največje notranje zadoščenje, zato je kmetsko delo ono, v katerem najde človek samozavest in veselje do dela in življenja. Pri vsem tem ostane kmet neprestano v tesnih stikih s prirodo. Ker pa je človek sam del prirode in iz nje črpa svoje življenske sile in moči, vpliva vsako oddaljenje od prirode

na njega kvarno. Živ dokaz zato nam je meščansko prebivalstvo, predvsem njegovi nižji sloji, pri katerih se kažejo pogubne posledice neprestanega dela med zidom in v prahu, v propadajoči telesni moči in zdravju. Ker kmet dela, roko v roki s naravo, ostane njen nepokvarjen sin, ohrani v sebi vrecel ustvarjajočega življenja. Prirodno je njegovo delo, prirodni ostane on sam, zdrav v svojem razumu, zdrav po telesu.

Človeštvo je doseglo svojo kulturno višino predvsem v boju z naravo. Čim več naravnih sil si človek podvrže, tem višje se po mnenju nekaterih kulturno povzpne. To mišljenje se tiče vsega ostalega človeškega gospodarskega delovanja z izjemo kmetskega dela. Pri tem vidimo, da ustvarjata človek in narava v soglasju. V poljedelstvu človek ne pobija narave in njenih sil, temveč moči zemlje neguje in pospešuje. Nega prirodnega rastlinstva v vedno višje oblike, to je baš poljedelstvo, reja ukročenih, prvotno divjih živali pa živinoreja. Zato med naravo in kmetom ni nesoglasja, zato tudi v njegovi duši in naravi opažamo enotnost, notranjo duševno uravnovešenost in mir sina, ki ni sprt s svojo materjo naravo.

Vse to so glavne prednosti in odlike kmetskega dela. Če končno pomislimo, da kmet ni samo dobavitelj surovin, predvsem hrane, za delovanje obrti in industrije, temveč, da je vsled svoje številnosti obenem tudi njej glavni odjemalec, mu ni mogoče odrekati prvenstva v gospodarstvu. Naj na kratko ponovim: zemlja je prvobitna, z njo vred kmetsko delo, ki je obenem osnovno in ustvarjajoče, človeku najbolj prirodno, ker dviguje v soglasju s naravo njegove telesne in duševne moči. Kmet je torej temelj vsega gospodarstva, njegovi pridelki so osnova in pogoj za življenje, njegovo število je največje, to še predvsem v naši izrazito poljedelski državi. Zato je tudi čas, da stopi v ospredje in reče: Kmet sem, brez mene ni nič, zato mi dajte, kar mi gre.

Ing. I. Jelačin:

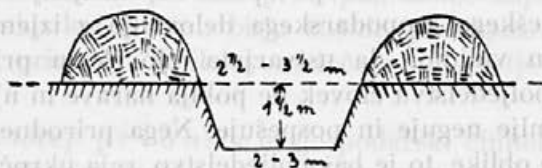
Konzerviranje krme.

Za krmljenje se pri nas še veliko premalo poslužujemo konzerviranja krme, ki je za molzne krave neprecenljive vrednosti in katero lahko napravimo iz zelene krme, ki v jeseni ne pride v pravo korist. Marsikdo bi napravil poizkus ko čita o dobroti take krme ali ko sliši, da je za konzerviranje treba sezidati posebno zgradbo imenovano „silos“, zmanjka vsakemu poguma.

Za naše malo-kmetske razmere tudi še niso potrebni „silosi“ dokler nimamo prav intenzivne živinoreje. Napravimo si pa lahko konzervirano krmo brez vsakih denarnih stroškov, le malo dobre volje je potrebno.

Listje od pese in repe, zelena koruza, trava ali detelja, ki jo jeseni ni mogoče osušiti in drugo, vse se lahko najkoristneše porabi za konzerviranje.

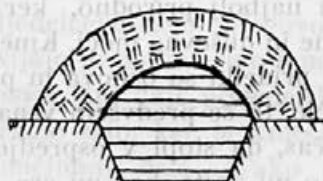
sl. 1.

sl. 2.

sl. 3.

Pripravi se na sledeči način: Izkoplje se jarek do $1\frac{1}{2}$ m globok, na dnu širok 2—3 m a na vrhu $2\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$ m. Zemljo se odmeče na obe strani prav tako kot za zakopavanje repe in pese (glej sl. 1). Mesto kjer se izkoplje jarek mora biti suho, na vzvišenem mestu, da voda lahko odteka. Na dno se posiplje nekaj plev na kar se polaga zeleno krmo, ki jo je treba močno stlačiti. Dobro je, če se na vsak sloj $\frac{1}{4}$ m polije malo v vodi razredčenega kislega mleka. Kopica se naloži nad zemljo prav toliko kolikor jo je v zemlji (glej sl. 2.). Dolžina jarka zavisi od množine zelene krme, ki jo

hočemo konzervirati. Ko je vse dobro stlačeno se po vrhu posiplje s plevami in pokrije na $\frac{1}{2}$ m debelo z zemljo (glej sl. 3.). Tekom prvega tedna se kopica vsled teže zemlje malo sesede in napravijo se lahko špranje. Te je treba sproti dobro zamašiti z zemljo, da ne pride notri zrak, ki lahko pokvari vso krmo.

V kopici nastane tedaj kemični proces, ki traja 2 tedna. Po 6. tednih je že dobra za krmljenje vendar je boljše, da se jo prihrani za konec zime ali začetek pomladi ko primanjkuje sočnate krme. Če se konzerviranje dobro posreči ostane taka krma dobra par let.

Molznim kravam se kisle krme lahko daje do 15 kg dnevno, pitanim volom do 30 kg ovcam in svinjam do 3 kg na 100 kg teže. Konjem, breji in mladi živini je boljše take krme ne pokladati, ker lahko zbolijo. Pri krmljenju s konzervirano krmo je treba dati molznim kravam 50 gr klajnega apna dnevno, da jim ne škodi prevelika množina kislin, ki so v njej.

Ing. I. Zaplotnik:

Kako nastane nova sorta?

Z razvojem civilizacije so rastle človekove potrebe. Za pokritje teh potreb je iznajdljiv človeški duh vedno iskal in tudi našel primerne predmete, s katerimi se je okoristil. Tako je udomačil divje živali, ki bi danes brez njegove pomoči prav težko mogle živeti v prosti naravi, vzgojil si je rastline in jih podvrgel svojemu vplivu, vzel je iz mrtve narave mrtve predmete in jih prilagodil svojim zahtevam.

Toda niso bile vse rastline in živali, ki jih je človek vzel v svojo oskrbo, njemu enako vredne. Tudi se vse v vseh krajih niso obnesle, temveč so bile nekatere boljše za en kraj, dočim so bile za drugi kraj prav malo vredne ali celo nerabne. Niti niso bile v svojih lastnostih dovoljno stalne. Spreminjale so svojo obliko, pa tudi vrednost zdaj pod vplivom okolice, v kateri so se nahajale, zdaj vsled notranjih sprememb, ki jim človek prvotno ni znal najti vzroka. Kmalu pa je človek sprevidel, da so nekatere teh sprememb zanj prav koristne. Poglobil se je v študij in sčasoma odkril zakone, po katerih se to dogaja.

Ko je videl, da so gotove rastlinske ali živalske vrste dosti spremenljive, je skušal najti način, kako bi on mogel zavestno in hote povzročiti spremembo, s katero bi se lahko okoristil. Po-

srečilo se je tudi to. Poskušal je, spočetka skromno, v malem obsegu, pozneje pa v vedno večjih razmerah. Redki so bili sicer uspehi, toda bodrili so in vzpodbujali k vztrajnosti. Iz skromnih nesistematičnih začetkov je nastala cela znanost, ki pa ni ostala samo znanost, temveč je prešla v prakso, v meso in kri. To znanost imenujemo nauk o podedovanju, praktično se pa izkorišča v rastlinogojstvu in živinogojstvu. Danes obstoja po svetu mnogo obširnih zavodov, ki se pečajo s temi stvarmi; nekateri znanstveno, drugi pa povsem praktično, izkoriščajoč v svojem delu rezultate znanstvenih raziskavanj.

Morebiti bo čitatelje zanimal bežen pogled v tak rastlinogojški ali semenogojški vrt, kjer nastajajo nove sorte. Kakor že ime pove, gre tu za proizvodnjo semen, in sicer boljšega semena. Seme ima svoj izvor v cvetu, zato mimogrede omenjam sestavne dele cveta.

Cvet sestoji iz pestiča, prašnikov, venca in čaše. Pri tvorbi semena venec in časa ne igrata nobene vloge; neobhodno potrebni pa so prašniki in pestiči, čeprav na oko navadno prav neznamno izgledajo. Nekateri cveti imajo prašnike in pestiče, drugi ali samo prašnike ali pa samo pestiče. Iz oplojenega pestiča se razvije seme, dočim se prašniki potem, ko so raztrosili svoj cvetni prah, posušijo in odpadejo. Pestič, na katerega ne pade nič cvetnega prahu ali peloda, ne more razviti nikakega semena. O tem se vsak lahko prepriča na tale enostaven način: predno mlad koruzni storž pokaže svilene lase — brazde pestičev, ga zavijemo v pergamentni papir tako, da je vsak dostop pelodu nemogoč. Zavoj mora biti toliko velik, da ga razvijajoč se storž ne raztrga. Ako je bil dostop praški res popolnoma onemogočen, se ne bo razvilo niti eno zrno. Cvetni prah posameznih rastlinskih vrst pa nima enakih lastnosti. Ako na podoben način zavijemo klas rži (vsak cvetič v klasu ima pestič in prašnike!), bomo prav redko kje našli razvito zrno, medtem ko pri ječmenu zavoj ne bo oviral tvorbe semena. Ječmen zato prištevamo samooplodnim rastlinam, ker se oplodi lahko — po navadi se to tudi izključno dogaja — z lastnim prahom; rž in koruzo pa štejemo med shrano oplodne rastline, ker oprasene z lastnim praškom navadno ne dajo nikakega semena.

Ta ugotovitev je omogočila človeku najti pot, po kateri je mogoče zavestno povzročiti spremembo v notranjih lastnostih rastline. Če samooplodni rastlini onemogočimo oploditev z lastnim prahom in jo umetno oprasimo s kakim tujim, čisto določenim pra-

hom, smo zarod te rastline v njegovi notranjosti popolnoma spremenili. To napravimo s tem, da pravočasno odstranimo prašnike, onemogočimo pristop tujega praška s primernim ovojem, ter razvite pestiče oprašimo z določenim tujim pelodom. Zrna, ki se bodo razvila iz teh cvetov, so s tem podlegla dalekosežni spremembi. Toda samo s tem, da je sprememba tu, še ne vemo, kakšna je. To se da ugotoviti šele na potomstvu. Zato se potomstvo več let točno opazuje in primerja. Tudi niso vsi potomci enaki. Nekateri bodo zopet enaki, kot so bili stariši, drugi bodo v nekaterih lastnostih boljši, tretji zopet slabši. Zato jih v tretjem letu ločimo po obliki in jih od tedaj sejemo ločeno vsake zase, najbolje celo od vsake rastline zase. Ko take familije (potomci ene rastline) ali rodovi dosežejo primerno stalnost v lastnostih, jih razmnožimo in preskusimo. Taka preskušnja potomstev ali rodov se zove tudi primerjalni sortni poskus. Lastnosti posameznih rodov se točno beležijo in na podlagi teh beležk ter pridelka se rodovi ocenjujejo. Slabi rodovi, ki iz kateregakoli vzroka ne zadovoljujejo, se izločijo, dobri pa se razmnožujejo in preskušajo naprej. Ko so enkrat dosti preskušeni in ko je dosti semena na razpolago, dobijo imena in se kot nove sorte pojavijo na trgu. Čeprav so te sorte preskušene, pa s tem še ni rečeno, da so tudi povsod dobre. Kajti poskus je mero-dajen samo za oni kraj in one razmere, v katerih je bil izveden. V drugem kraju ali v drugačnih razmerah je treba vsako sorto preskusiti znova.

Zakaj mora kmet zavarovati svoje življenje?

Mi smo na tem svetu ne radi nas samih, ampak, da skrbimo za druge; to je tudi obenem podlaga gospodarstva.

Wilson, bivši predsednik amer. držav.

Naši ljudje so večinoma še mnenja, da je življensko zavarovanje za njih nepotrebno. Navadno odgovarjajo: Če umrem mlad, ostane mojim otrokom moje posestvo, če bom pa postal star kakor moji starši ali dedi, se bom pa vsedel za peč, dobil bom vsakdanji kruh od mojega naslednika (užitek), kolikor pa bom rabil za tobak in obleko, si pa lahko še vedno prihranim. Zakaj potem toliko denarja izdati za življensko zavarovalne premije, ko nimam nobene koristi od tega? To je vse pravilno.

Samo nekaj tukaj pozabljajo. Kmet je privezan na svojo zemljo in kmetijo. Kakor je gospodaril oče, stari oče in praded tako želi vsak kmet, da bi celo posestvo ostalo vsaj nezmanjšano, če že ne povečano, njegovim naslednikom. To je tudi mogoče, ker danes še preživlja vsako posestvo svojega lastnika, če je količkaj dober gospodar. Vendar pa kmet nima samo enega sina, kateremu bo lahko izročil svoje posestvo; ima več sinov in hčera. Vsi mu pomagajo dokler so mladi na polju in pri vsakem delu. Vendar pa ne morejo ostati celo življenje pri hiši, posebno ko se razmere velikokrat izpremenijo. Hčerke se hočejo poročiti in rabijo doto. Sinovi, ki nočejo postati delavci ali hlapci, si želijo kupiti posestvo, če se ne morejo priženiti na kako kmetijo.

Zato: za doto in balo hčeram, za preskrbitev mlajših sinov, rabi kmet denar. Če je bil štedljiv oče svoje družine, bo tudi ta denar preskrbel. Pot v bližnjo hranilnico je daleč. Spomladi ko seje, jeseni ko žanje, ni časa za to; tako ostane prihranjen denar kar doma. Pride nesreča, pogine živina itd., treba je kupiti drugo, davki morajo biti plačani in za to se vzame denar, ki je ravno doma in ta denar ne pride več v hranilnico. Seveda to še ne bi bila tako velika nesreča, če kmet lahko tako dolgo hrani in dela, da poroči hčere, jim izplača doto in preskrbi mlajše sinove. Kaj pa če se to ne zgodi? Če umre preje, predno je dosegel svoj cilj? V tem slučaju prevzame starejši sin posestvo ali če je še mladoleten ga prevzame mati za njega. Pride pa sigurno čas, ko mora izplačati brate in sestre. Tedaj mu ne preostane drugega kot vzeti posojilo na hišo in posestvo. Sedaj pridejo skrbi, med tem največje: ali bode kmetija lahko plačevala obresti od dolga in obenem preživljala družino? Poplava, toča, suša, ali druge nezgode povzročajo slabo letino in usoda kmetije je zapečaten. „Že dobro“, mi bo odvrnil naš kmet, „ali na najslabše ne smemo misliti. Jaz mislim še marsikatero pomlad doživeti.“ Seveda ni vedno misliti na najslabše. Vendar pri odločitvi, kjer gre za dobrobit cele družine, moramo na to misliti. Da želi doživeti še marsikatero pomlad mu radi verjamemo. Če jo pa bode doživel je veliko vprašanje. Med tremi, ki so stari danes 30 let, eden gotovo ne doživi 55 leto? Vsakdo je lahko tisti. Vsakdo se mora toraj sprijazniti z mislijo, da bi se moglo zgoditi, da umre pred ciljem. Vsakdo si želi videti družino preskrbljeno. Velika skrb bi mu bila odvzeta, če bi si bil svest, da je za slučaj njegove smrti družina preskrbljena. To pa se da napraviti edino z primernim živlenskimi zavarovanjem. Z malimi

dnevnimi, tedenskimi ali mesečnimi odplačili si lahko to zasiguraš.

V naslednjem bomo navedli nekaj vrst primernih zavarovanj.

Zavarovanje za doto hčerki.

Pri pregledovanju raznih tarifov raznih zavarovalnic smo našli kot najbolj ugoden sledeči način zavarovanja za doto hčerki.

Proti plačevanju 2—3 dinarjev dnevno, kar je odvisno od Vaše starosti, oziroma otrokove, si lahko preskrbite v 20 letih 20.000 dinarjev za doto hčerki. Zavarovalni kapital se izplača na dan poroke, ne pa pred hčerkinim 19. letom. Če pa se ne poroči do 25. leta starosti, dobi tedaj izplačanih 20.000 Din. Premije se plačujejo najdalje 22 let. Če oče ali mati, kdor pač sklene zavarovanje in plačuje premije, preje umre, ni treba nobenemu več plačevati premije. Hčerka pa dobi, ko izpolni zgoraj omenjeno dobo, izplačan cel kapital, t. j. 20.000 dinarjev. Toraj na ta način ste sigurni, da preskrbite svoje hčere, tudi če bi Vas zalotila preje nezprosna smrt.

Na ta način ohranite Vašo kmetijo nezmanjšano. Vašemu sinu - nasledniku prihranite velike skrbi, da mu ne bo treba v slučaju smrti najemati posojila, da bo izplačal sestram doto. Vi si z malimi izdatki, ki jih lahko utrpite, prihranite doto hčerki in ste sigurni, da ste tudi v slučaju Vaše smrti preskrbeli družino. Kako bi bili Vi Vašemu očetu hvaležni, če bi bil on to storil. Koliko skrbi, koliko nepotrebnega tožarenja bi Vam prihranil, če bi potom zavarovanja preskrbel doto Vašim sestram. Storitè toraj Vi tako in ne odlašajte 2 dinarja na dan, to si lahko prihranite v ta namen. Zavarovalnica da brezplačno na razpolago lični hranilnik, v katerega lahko vsak dan posebej mečete svoj prihranek. Navadite tudi otroke, da bodo hranili svoje prihranke in jih metali v hranilnik. Za to zavarovanje je sposobna vsaka zdrava oseba od 20 do 50 leta brez zdravniške preiskave. Zavarovana vsota se lahko tudi poljubno poveča, seveda se potem povečajo sorazmerno premije.

Zavarovanje dote sinu.

Proti plačevanju 2—3 dinarjev dnevno se lahko zavaruje kapital 20.000 Din, ki se izplača na dan, ko dopolni sin 25 leto. Premije se plačujejo največ 22 let, če pa oče, mati itd. umre pred tem časom, se preneha s plačevanjem premij. Zavarovalni kapital pa se vseeno izplača na dogovorjeni dan. V slučaju predčasne smrti očeta

itd. izplačuje zavarovalnica rento od 19. do 25. leta letno 8% od zavarovane vsote, to je v našem slučaju letno 1600 dinarjev.

Na primer: Kmet, star 30 let zavaruje doto 20.000 Din. svojemu sinu, ko je ta star 1 leto. Letno plačuje 730 Din ali dnevno 2 Din premije. Dve leti točno plačuje, v 3 letu pa očeta dohiti smrt. Žena ne bi pod nobenim pogojem mogla dalje plačevati premije. Če bi ta denar hranil v hranilnici, bi prihranil v dveh letih 1450 Din. Pri zavarovalnici pa bode sin dobil, ko dopolni 19. leto skozi 5 let rento 1600 Din, toraj v 5 letih skupno Din 8.000.—, ko dopolni 20. leto, pa še celi zavarovalni kapital „ 20.000.—,

Toraj bi zavarovalnica dala skupno Din 28.000.—, vkljub temu, da je bilo vplačano na premijah samo 1460.— Din.

Ali vidite sedaj razliko med hranjenjem v hranilnici in zavarovalnim hranjenjem?

Skrbi za prihodnost! Zavaruj svoje življenje! Čim preje začneš s plačevanjem premij, tem ceneje je.

Vsa navodila in nasvete Vam da brezplačno Zveza društev kmetijskih fantov in deklet, Ljubljana, Miklošičeva cesta 4.

Čiščenje oken pozimi ob hudem mrazu je kaj neprimerno in težavno z vodo, ker se na mokrih šipah takoj naredi ledena skorja, ki ovira snaženje. Lepo in hitro se okna osnažijo, če jih najprej izprašimo s suho ruto, potem pa zdrgnemo z volneno krpo, povaljano v nastrgano, suho plavilo. Celo stare in motne šipe postanejo po takem čiščenju lepo svetle in čiste brez vsake moče.

Zelen peteršilj za zimo. Zelen peteršilj moreš imeti vso zimo doma, če odbereš jeseni nekaj boljših peteršiljevih korenin ter jih vsadiš v lonec ali za-bojček. Drži lonec na zračnem prostoru ter peteršilj od časa do časa zalivaj!

Kako se shrani juha več dni? Zlasti na deželi, kjer se ne kuha vsak dan meso, pogrešajo večkrat dobre goveje juhe, čeravno ni tako težko, ohraniti jo več dni, če treba ves teden. Kadar je namreč juha skuhana, naj se natoči v posebno steklenico prav do vrha; potem se zamaže steklenica s surovim maslom, tako da ni nič zraka v steklenici in se potem zamaši.

Jajca. Zmrznjena jajca postanejo spet uporabna, če jih otajaš v slani vodi. Treba jih je kmalu porabiti, ker se ne ohranijo dolgo. Neomita jajca se ohranijo

dalje, kakor omita. Jajce, ki še ni pokvarjeno a ima nekaj duha, izgubi duh, če ga raztepeš na krožniku in pustiš nekaj časa na čistem prepihu.

Kako moramo ravnati, ako se nam je jed pripalila. Zapaljene jedi, v kateri je moka, ne mešaj, ampak vzemi lonec in ga postavi v mrzlo vodo; tako izgine neprijetni okus. Jed prelij v čist lonec in kuhaj naprej, a moraš jo cel čas mešati. Tudi drugih pripaljenih jedi ne mešaj in ne prilivaj vode. Z zajemalko pozorno odvzemi, kar ni pripaljenega, in deni v lonec, katerega dno si polila z vodo ali z mastjo. Za mleko imej vedno posebne posode, da se ti ne zapali, poplakni vselej lonec z mrzlo vodo, potem šele vlij vanj mleko.

Gost jesih zopet lepo očistiš, če priliješ na vsak liter dve mali žlički sladkega mleka in ga pustiš 24 do 48 ur stati. Če se v tem času še ni izčistil, ponovi čiščenje še enkrat. Ko se vleže gošča na dno, previdno odlij čist kis v steklenice in jih zamaši. Zbrala: Zvezdana.

ZENSKI SVET.

Redki so listi, posebno mesečniki in to ženski mesečniki, ki se drže, izhajajo in uspevajo tako kot Ženski svet. Ženski svet živi in krepko uspeva že sedem let. Je pač težko med Slovenci zadeti tisti pravi srednji način pisanja in tako vsebino, ki bi jo razumela in bi se zanjo zanimala tako meščanska kot kmetiška žena. Je vendarle velika razlika med načinom življenja, med mišljenjem, med potrebami (duševnimi in telesnimi) ene in druge. Naš narod obstoja večjim delom iz kmetijskega prebivalstva, toraj je kmetiško ženstvo v pretežni večini; v drugi vrsti stoji delavska obrtniška in uradniška žena. Vendar je krog naročnic ženskih listov sestavljen po veliki večini iz poslednjih. Kmetiška žena se prav malo naroča na ženske liste, pri nas toraj na Ženski svet. Kje je iskati vzroka temu dejstvu? Ali se naša kmetiška žena res tako malo briga za svojo samoizobrazbo, ali sta ji tako malo potrebna pouk in nasveti pri izvrševanju dolžnosti: v materinstvu, gospodinjstvu, ali res ne rabi duševnega razvedrila v zabavnem čitivu? Na vsa ta vprašanja moremo odgovoriti trdilno. Da, naša žena rabi in si želi večje izobrazbe, išče in upošteva nasvete, potrebne v njenem poklicu, ona rabi in išče duševnega razvedrila po težkem telesnem delu. Ali je morda vzrok pomanjkanje časa? Večkrat slišim ta odgovor: Da, časa nimam, še za spanje mi ga primanjkuje! To bo morda res v delavnem poletnem času, pozimi pa se tudi naša žena včasih vsede za peč, ali za mizo in bi lahko kaj čitala. Ali je denarna žrtev za tak list prevelika? Mislim, da si vsaka žena-gospodinja in vsako dekle lahko prihrani v treh mesecih 16 dinarjev, kolikor stane Ženski svet četrletno. Slišim pa tudi pripombe, da se ozira list premalo na kmetiško ženo in na specijelno njene potrebe. Odgovor na ta prigovarjanja ni težak. Vsak list se mora pač ozirati na potrebe tistih naročnic, ki tvorijo večino. Če bi bila polovica ali še več kot polovica naročnic kmetiških žen, bi tudi list posvetil predvsem in posebno pozornost kmetškemu ženskemu življenju. Sicer pa gornji ugovori niso opravičeni. Ženski svet se drži v vseh svojih spisih tako srečno one prave sredine, da zamore ustreči ženstvu vseh slojev. Saj se mora slednjič tudi naša kmetiška žena toliko dvigniti iz svoje konzervativnosti (starokopitnosti), postati toliko prosvitljena, da postanejo potrebe, ki jih imajo druge žene, tudi njene potrebe, da nauke in navodila, ki jih rabiyo druge žene uporabi tudi ona. Zakaj naj bi se n. pr. kmetiška žena ne smela brigati za svojo telesno nego? Zakaj bi ne smela obleči v nedeljo obleko modernega kroja? Zakaj bi ne smela vzgajati svojih otrok po metodah kakor jih priporočajo meščankam, (seve z upoštevanjem kmetških prilik)? Za-

kaj bi ne smela postaviti na mizo včasih kaj boljšega, če pri tem tisto boljše mnogo več ne stane? In zakaj bi ne smela urediti svojega doma lepo in udobno, kakor si ga uredi (seveda če ji dopuščajo sredstva) meščanka? Torej je list tak kakršen je v glavnem čisto primeren tudi za naše žene in dekleta. Dokaz temu je, da sem po naših kmetjskih domovih čestokrat naletela na lepe vezene na prtljih in prtličih, zavesah, pregrinjalih in brisačah, ki so bile posnete po vzorcih ki jih vsak mesec prinaša Ženski svet. (Videla sem pa tudi mnogo prtov in stenskih pregrinjal, posebno kuhinjskih, s skrajno neokusnimi in nesmiselnimi slikami in še bolj nemiselnimi napisi, v strahovito spačeni slovenščini, očitvidno proizvod tujih tvrdk, ki se okoriščajo z našo prostodušnostjo in nevednostjo, a še našega jezika ne poznajo: Napisi kot: „Najboljše tam jesti diši, kjer gospa sama za kuhlo drži“ in podobno, vse po naših zidovih ter se rogajo našemu jeziku in našemu okusu. Pri tako veliki razširjenosti Ženskega sveta bi pač ne smeli naleteti na take spake). Ženski svet prinese vsak mesec veliko polo z najrazličnejšimi okraski za namizno, posteljno in telesno perilo, za prte, zaveso, obleke itd. Obenem najde v njem tudi nevesča žena mnogo nasvetov za šivanje, krojenje in vezenje. Naš Ženski svet je vsestranski. V njem se žene pouče o gospodinjstvu, zdravstvu, kuhanju in vzgoji otrok. Seznanja jih z dogodki med ženstvom širom sveta, daje nasvete in odgovarja na vsako vprašanje vsake posamezne žene. Bodri nas, da vstrajamo v težavnih okoliščinah in nas uči kako si uredimo življenje vsaj znošno če že ne prijetno. V zabavo nam nudi povesti in pesmi, povečini iz ženskega peresa.

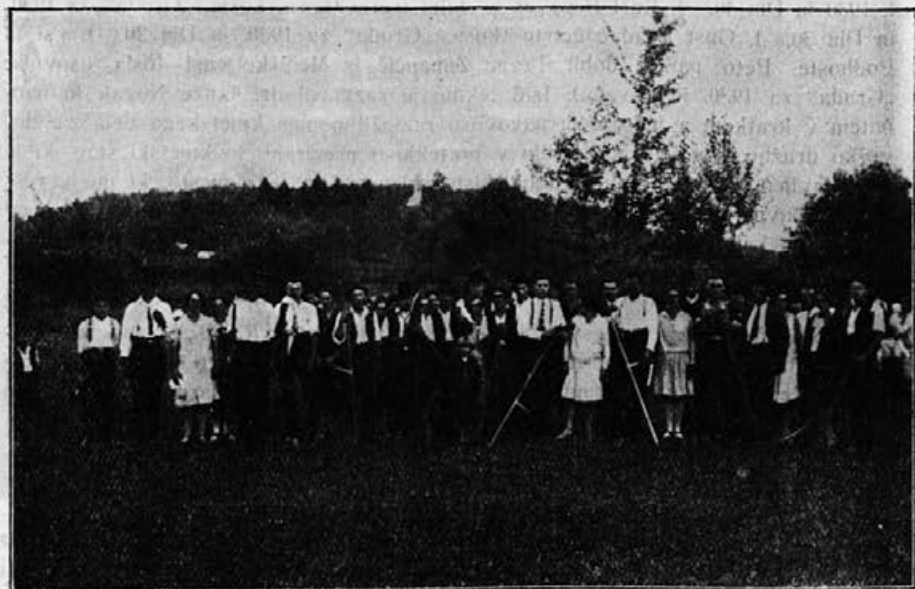
S tem člankom nisem nameravala pomagati Ženskemu svetu do večjega števila naročnic, temveč sem vse to napisala v želji, da vzbudim v kmetjskem ženstvu zanimanje in smisel za sodobno koristno žensko čtivo. Naša „Gruda“ nima toliko prostora, da bi se mogla obširneje baviti tudi z ženskim oddelkom, tudi je „Gruda“ premalo razširjena in ima premalo plačujočih naročnikov, da bi mogla v večji meri koristiti ženstvu, zato priporočamo Ženski svet, ki to naše priporočilo resnično zasluži. Naročite se nanj v „Upravi Ženskega sveta, Ljubljana, Tavčarjeva ul. 12“ ali pa potom našega uredništva. **Mano.**

Organizacija

Podhosta pri Toplicah. Vsak začetek je težak. „Prazna je blagajna našega društva, radio nam jo je udušil popolnoma,“ nam je večkrat ponavljaj blagajnik Slayko. „Plačati treba tu, plačati treba tam, a kako, če ni pare v blagajni?“

Začeli smo prevdarjati na vse strani, kako bi, kaj bi. „Nekaj je treba zmisлити, pa naj bo kar hoče, da nam zdaj društvo ne zaspi,“ se oglasi predsednik. „Fantje, zganimo se, kosci smo in ne slabi, takale tekma koscev bi nam prišla čisto prav — kje ste tekmovalci?“ „Tekmovalci? — pa evo nas,“ se oglašijo vsi v krogu, „tu smo, drugo bomo že spravili skupaj — tekmo koscev torej korajža velja!“ Torej velja — sklenjeno — drži in zdaj? „Ti boš skrbel za koštruhe, ti za vino in financarje, ti dobiš še druge kosce, ti namažeš plakate“ — in tako je šlo dalje — v nedeljo 1. septembra pa nastop! „Dobro sklepljite kose, kar bo, bo — v pratiki kaže lepo, grelo nas bo solnce, če ne laže!“

Prevzeli smo složno vsak svojo nalogo in tako je beseda postala meso. Tisto popoldne pred nedeljo pa se zberemo na travniku, da še enkrat pogledamo, česa bi še bilo treba. Oglasi se naš nadzornik Korl: „Fantje, če se ne motim, bo jutri vroče. Travniki je čist, kot pobrisana miza, nikjer nobene sence in solnce bo peklo, posebno debeluhi bodo trpeli in nam lahko popadajo po tleh, potem jih pa moči z vodo mesto z vinom, naši blagajni pa s tem seveda ne bo nič pomagano! Dobra je ta in resnična, smo dejali, toda kako, za Boga, misliš privabiti sem na goli travnik senco? Če je ni, je ni?“ „O, to se da, le poglejte, vsi hribi sama senca, za milijon ljudi, če treba. Lepo nasekati, pripeljati in postaviti

umetna drevesa in vse v redu! Pa kar hitro, dečki, sekire, konja in voz in za mano!" No, in zgodilo se je tako, da je bilo potem tudi sence dovolj.

Drugo jutro — nedelja. Krasen dan, nebo čisto, solnce prijetno in raz vrha košate vrbe sredi travnika, je plapolala trobojnica, ter oznanjala daleč, da se bo tu vršila prva prireditve našega društva — tekma koscev. Mnogo je bilo treba še spraviti skupaj — in naši kolesarji so morali biti skoro neprestano na poti, da smo imeli hitre zveze z dobavitelji vseh vrst, in da ga zadnji moment ne polomimo. Posebno smo bili veseli dejstva, da nam je šlo vse na roke, da ni bilo z nobene strani ovir in nasprotstev proti naši prireditvi. Topliški Sokol nam je dal vse, kar smo rabili, požrtvovalni in prijazni naš strokovnjak France Šobar pa je prevzel skrb za jance, da niso bil ne preveč ne premalo pečeni, ampak ravno prav.

Kmalu, ko je odzvonilo poldan, smo imeli že vse prilično v redu. Obkosili smo še tekmovalni pas travnika, pri čemer je vneto s koso sodeloval tov. predsednik Zveze dr. Janže Novak, ki je zato dobil velikanski žulj na roki. Odmerili smo nato za vsakega tekmovalca po 25 m dolg in 5 m širok pas travnika, te pasove zakoličili in numerirali. Sod z vinom smo opremili z pipo, dekleta in fantje

pa so prevzeli vsak svojo funkcijo pri postrežbi, nadzorstvu, blagajnah, in ko se je začel prostor polniti z gledalci, je bilo že vse na svojem mestu.

Točno ob štirih so jo mahnili kosci-tekmovalci s harmoniko na čelu iz vasi, izžrebali so vsak svoj pas in stopili na mesta — 13 jih je bilo. Na dano znamenje je zahreščala harmonika koračnico in kose so zapele svojo pesem po mehki otavi, da je bilo veselje gledati. Štiri minute in 10 sekund — in prvi dvojniki je bil gotov, skosil ga je Karl Pečavar. Za njim so v kratkih presledkih skončavali drugi. Ocenjevalna komisija je ocenjevala in določila kot najboljšega kosca Jožeta Šercelja za prvo nagrado (nova kosa, kosje, osla, osovnik, knjige Kmet. Maticе in Din 50.—), Franc Oblak je dobil drugo (kosa, kosje, „Gruda“ za l. 1930 in Din 40.—), Karl Pečaver je dobil tretjo (kosa, kosje, „Gruda“ za 1930. in Din 30.—), Gust Bradač četrto (kosa, „Gruda“ za 1930. in Din 20.—), vsi iz Podhoste. Peto pa je dobil Franc Zupančič iz Meniške vasi (osla, osovnik, „Gruda“ za 1930. in kovača). Izid tekme je razglasil dr. Janže Novak in nam potem v kratkem a jedrnatem nagovoru razložil pomen kmetijskega dela za človeško družbo. To delo, ki je bilo v preteklosti prezirano in kmetijski stan, ki je zapostavljen, mora v bodoče dobiti tisto priznanje in tisto mesto, ki mu v resnici že davno pripada. Kmetijski stan je oni stan, iz katerega izhajajo vsi drugi stanovi, in kateri vse te stanove v državi tudi vzdržuje, in brez katerega človeška družba ne more eksistirati. Lepo nam je to povedal in vsi smo z veseljem in odobravanjem poslušali.

Naloga koscev in kos je bila izvršena. Ob bregu Radešče, smo nato posedli po travniku, da se porazvedrmo in pogovorimo še o tem in onem pri čaši vina, pečenem jancu in drugih razpoložljivih dobrotah. — Harmonika je stalno polnila ušesa vsem in dražila mlade pete s polkami, valčki in koračnicami, dražila zato, ker niso imele plesišča. Razvila se je vseeno neprisiljena domača zabava: v očeh vseh se je bralo veselje in zadovoljstvo in toplo ti je bilo v duši, ko si videl naše očete in matere s svojimi družinami na naši kmetijski zabavi. Videl si, da se tudi njim prileže malo razvedrila, da je tudi on človek, ki ni ustvarjen samo za delo nego naj ima tudi on včasih malo razvedrila, urico svoje zabave, saj skrbi in dela mu itak nikdar ne zmanjka.

Zavedajoč se, da je naše društvo kmetijskih fantov in deklet častno zadoštilo vsem nalogam, ki jih je od njega terjala prva prireditelj, in z željo da se zopet kmalu vidimo na novi prireditvi in nadaljnem delu za procvit našega društva in zmago kmetijske misli sploh, smo se razšli pozno v noč. — Dekleta naša in fantje, videlo se je, da je dovolj sile v nas, in da se ni bati, da bi našemu društvu zmanjkalo življenja — zato korajžno naprej po začrtani poti — do cilja, do zmage velike naše ideje.

J. Bradač.

Dramlje. V nedeljo 29. septembra je bil zopet vesel dan za naše društvo „Detelja“.

Priredili smo „vinsko trgatév“ v društvenem lokalu, ki je bil nabito poln. Vse je bilo veselo te naše prireditve, posebno pa so nas pohvalili naši prijatelji iz sosednih občin, ki so nas precej številno obiskali. Veseli smo takega uspeha in zrastle nam je pogum za bodoče delo. Kar nič se zdaj našim dekletom in fantom ne zdi škoda par noči, ki so jih morali žrtvovati, da so dvorano uredili in vse potrebno pripravili, da je prireditelj tako lepo in uspešno potekla. Videlo se je, da tudi mi kmetijski fantje in dekleta zmoremo nekaj, če se le resno vzamemo. Mi smo se zavzeli in držali bomo tudi v naprej, da bo naše društvo

v polni meri zadostilo svoji nalogi. Lepa je bila ta naša prireditev, a potrudili se bomo, da bo prihodnja še lepša in še prijetnejša.

Sv. Jurij ob Taboru. Dne 11. avgusta je dramatski odsek uprizoril veseloigro „Čevljar-baron“, ki je uspela vrlo dobro tako v moralnem kot v gmotnem oziru. Da je igra uspela tako, se imamo največ zahvaliti tov. Mihaelu Brišnik-u, ki je vodil režijo. Ljudje, ki so posetili našo prireditev, so se vračali zadovoljni na svoje domove, želeč, naj le brž zopet kaj priredimo. Inkasa je bilo čez

2000.— Din. (Priobčena slika nam kaže igralce veseloigre „Čevljar-baron“ Op. uredništva).

Na našem programu je zopet veselo-igra, ki jo nameravamo igrati novembra.

Savodenj: Dosedanji naš predsednik Anton Guzelj je na izrednem občnem zboru 15. t. m. odložil predsedstvo našega Društva kmet, fantov in deklet, ker je od nas preveč oddaljen in ne bi mogel biti z nami v stalnem stiku.

Na njegovo mesto je bil izvoljen za predsednika Franc Eržen. Podpredsednik je Franc Telban, odborniki pa Lovro Telban ml., Marija Peternelj, Ivanka Hacin, Franc Bašelj, Franc Podobnik in Jakob Bajt. Namestnika: Alojzij Telban in Vinko Treven, nadzornika: Boštjan Jezeršek in Valentin Bajt.

Tov. Eržen nam je razložil važnost društvenega delovanja sploh in pozval odbor, da se sej, sestankov in sploh društvenega dela redno in vestno udeležuje, če hočemo priversti naše društvo res do prave višine. Nato smo načeli vprašanje o osnovanju dramatskega odseka in dali to članom v prevdarek. Precej dolga in živahna debata pa se je nato vnela za osnovanje sadjarskega odseka v našem društvu, ki bi bil izredne važnosti za naše prilike in zato bomo storili vse, da tudi v tem vprašanju storimo kar bo mogoče.

Dalje smo dali pravilom sledeči dodatek, da postanejo člani ali članice, ki se poroče izredni člani, ki nimajo pravice voliti, pač pa smejo biti izvoljeni. Tov.

Guzelj je nato zaključil izredni občni zbor našega društva kmetijskih fantov in deklet.

Sv. Jurij ob Ščavnici. Priobčujemo sliko naših vrlih kmetijskih fantov in deklet ki so dne 21. VII. vprizorili igro „Rodoljub iz Amerike“. Ker nam je bila prekasno doposlana, jo prinašamo šele v tej številki.

POSVETOVALNICA

Posvetovalnica. Za čitalce naše „Grude“ smo s to številko uvedli posvetovalnico. Fant ali dekle, gospodar ali gospodinja, vsakdo, ki bi rad kak nasvet, pojasnilo ali pouk, naj napiše vprašanje v pismo, priloži 2 Din v znamkah za odgovor in pošlje na uredništvo „Grude“. Dobil bo odgovor na dom in če bo kazalo, ga bomo priobčili tudi v posvetovalnici naslednje številke „Grude“, da bo tudi drugim v pouk in zabavo. Za primer, kako bi se to vršilo, vam tu podajam nekoliko vprašanj in odgovorov.

V. = vprašanje, O. = odgovor.

V. Dihurji, lisice in vrane mi delajo škodo na polju in v kurniku. Rad bi puško. Kam in kako naj se obrnem za nabavo iste. M. B.

O. Napravi prošnjo na sreskega poglavarja, da ti izda dovoljenje za nabavo puške in orožni list za kmetijske potrebe proti škodljivi divjačini izven lova. Kolekuj jo s 5 Din in priloži kolek za 20 Din za rešitev ter oddaj priporočeno.

V. Odločil sem se oditi za delo v Francijo, pa ne vem, kako in kaj, da ne bom imel nepotrebnih stroškov. F. G.

O. Prijavi se na borzo dela v Ljubljani ali Mariboru. Zadostuje dopisnica. Navedi starost in poklic in povej svojo željo. Dobil boš vsa potrebna navodila.

V. Sem edini sin, stariši so mi onemogli, a letos moram na nabor. Kaj naj storim, da si pravočasno dobim skrajšan rok? F. S.

O. Pojdi k županu, da ti da vsa pojasnila o novem vojaškem zakonu, da ti potrdi resničnost tvojih navedb in odda tvojo prošnjo na vojni okrug. Stori to čim preje, da ne bo prepozno, ker bi sicer imel sitnosti in bi bil v negotovosti.

V. Umrli so mi starši, ostal sem sam na zadolženem posestvu in zemlja je slaba, ne rodi. Kje naj iščem pomoči? Na ženitev ni misliti, ker ni dekleta, ki bi dalo doto v take razmere. Š. A.

O. Ne obupuj in pomagaj si sam. Nabavi si živino, da boš imel gnoj, mnogo in dobrega gnoja. Ne pusti, da ti solnce popije gnojnico in če ima ta odtok na cesto, predrugači ga takoj, daj ga zemlji, da ti bo rodila. Počisti, pognoji in neguj sadni vrt, uredi kurjerejo in hlev, napravi si dovolj prasičje krme in si kupi prasičje dobre vrste. Preštudiraj knjigo o naprednem kmetijstvu, sadjereji, priščjereji in ne cinčaj, ampak delaj vztrajno, pogumno in dobre volje. Bodi varčen, skromen in računaj. Tako se v nekaj letih mora posestvo popraviti. Potem ti nevest ne bo manjkalo. Zgrabi za delo in vztrajaj, saj si mlad.

Rešitev križne uganke, priobčene v 9. številki „Grude“.

Besede pomenijo: 1—2 sloka

3—4 Slavonija

5—6 junij

1—5 žolna

2—6 zajec

7—8 Vojvodina.

Nevzdravljivo.

Gospod doktor, pomagajte mi vendar! To je namreč neprijetna stvar. ponoči spim z odprtimi usti.

To je neozdravljivo. Veste, vaša koža je prekratka. Čim zaprete oči, se vam odprejo usta.

Moderen zakon.

Kako ti gre v zakonu, ljuba prijateljica? Dobro! Skoraj leto dni sem že poročena in sva se z možem dosedaj samo enkrat sprla.

Srečna duša! In kdaj je bilo to?

Takoj po poroki. Od takrat sploh ne govoriva več.

Prav ima.

Učitelj pelje svoje učence v bližnji gozd ter jim tam razlaga, kako se sekajo drevesa.

No, Janezek — vpraša učitelj — kaj se pa potem zgodi z lesom, ko je lepo nasekan in zložen?

Kradejo ga.

Modrost.

K možu, ki je bil danes znan po svoji visoki starosti, pride novinar in ga vpraša: čemu pripisujete Vaše dolgo življenje?

Mož se hitro odreže: Dejstvu, da sem bil rojen pred tako mnogimi leti.

Stari letniki „Grude“.

Na mnoga vprašanja odgovarjamo tem potom, da so v zalogi še sledeči letniki „Grude“, ki jih moremo nuditi po znižani ceni društvom, knjižnicam, ter posameznikom, dokler traja zaloga:

„Gruda“, letnik V. 1928 . . . Din 20.—,

„Gruda“ letnik IV. 1927 . . . Din 20.—,

„Gruda“, letnik II. 1925 . . . Din 20.—.

Ker je zaloga majhna, priporočamo čimprejšnjo naročitev. Drugi letniki pa so nam popolnoma pošli in nudimo lahko še samo sledeče zvezke:

„Gruda“, letnik I. 1924 zvezek št. 1, 3, 4, 5, 6, 7—8, 10.

„Gruda“, letnik III. 1926 zvezek št. 1, 4, 5, 9, 10, 11—12.

Zvezek po 2.— Din + poština.

Primarij Dr. FR. DERGANČ

ordinira od 11. do 1. ure

LJUBLJANA, KOMENSKEGA ULICA 4.

„PLANINKA“ ZDRAVILNI ČAJ

prenavlja, čisti in osvežuje kri, izboljša slabo prebavo, slabotno delovanje čreves, napihovanje, obolenje mokracne kisline, jeter, žolča in žolčni kamen.

Vzpodbuja apetit in izbornu učinkuje pri arteriosklerozi. Zahtevajte v lekarnah samo pravi „Planinka“ zdravilni čaj, ki se ne prodaja odprto, temveč samo v plombiranih paketih po Din 20.— z napisom proizvajalca:

LEKARNA MR. LEO BAHOVEC LJUBLJANA
Kongresni trg

Vse na obroke!

Novo gramofonske plošče!

Čisto nove!

Nihče jih še ni slišal!

Poje: France Deržaj, bariton

Slovenske narodne:

1. En starček je živel.
2. Oj zlata, vinska kaplja ti.
3. Kaj Ti je deklica.
4. Pleničke je prala.
5. Ti si urce zamudila.
6. Mornar.
7. Sem fantič zelenega štajerja.

Poje: Danilo Bučar.

Kupleti (šaljive popevke):

1. Ja, to sem Jaka . . .
2. Osel ni, kozel ni. . .
3. Tac'ga osla pa še ni . . .
4. Od prvega do zadnjega.

Orkester:

1. Slovenski biseri,
I in II del.
2. Večerno žuborenje,
valček.

Cena Din 40.-

koračnice, valčki, polke itd.

Na obroke: Ena četrтина takoj, drugo na obroke.

Gramofoni na 10 obrokov - cena od 960.- Din naprej.

Solidno nemško delo.

Pletilni stroji na 10 obrokov.

Pisalni stroji na 10 obrokov.

**Kolesa na 6 obrokov, cena od
2000.- Din naprej.**

Motorna kolesa na 10 obrokov.

**Šivalni stroji od 2500.- Din
naprej na 18 obrokov.**

Zahtevajte cenike brezplačno!

Trgovska agencija „Centra“

Ljubljana

Poštni predal 248.

Sprejmejo se za vse kraje agilni zastopniki. Zglasiti se osebno ali pismeno takoj.

Pozor! Novo-naše! Pozor!

Kmetska zavarovalna posredovalnica, družba z o. z.

Ljubljana, Miklošičeva c. 4, pritličje.

Zastopniki se sprejmejo
za vse kraje.

Vse vrste zavarovanja — pod najugodnejšimi pogoji.

Zavarujte se pri nas

Kontrola polic.

proti požaru

za stavbe, pohištvo, poljske pridelke, živino, gozdove i. t. d.

proti vlom

proti toči

Za slučaj smrti in doživetja

proti nezgodam

tudi za otroke.

to se pravi, če doživite tisto dobo, dobite izplačano vso vsoto. Vsak rabi na starost denar za priboljšek — ali mislite, da Vam to ne bo prišlo prav? Brez skrbi ste potem za starost, ne bo treba čakati na milost drugih. Sedaj je čas, potem bo prepozno.

Žene, opozorite svoje može, da se zavarujejo, vdova dobi potem vsaj izplačano zavarovalnino in ni ji treba obupavati nad življenjem. Preskrbite se za starost sedaj, ko je čas.

Starši, poskrbite že sedaj za doto hčerkam in sinovom

da ne bodo golih rok, ko bo treba gledati, da si ustvarijo lasten dom. Ako ima hčerka doto, se omoži hitro in lahko, če se ne omoži, dobi doto izplačano, prav ji bo prišla. Ravnotako se izplača doto sinu, da si zgradi potem lasten dom kot samostojen gospodar. Srečni naj bodo Vaši otroci, da Vam bodo v veselje na stara leta.

Zavarujte sebe za starost in otroke za doto
in srečni boste vsi.

Ne čakajte, ne zanašajte se na druge, sami si kužite srečo

Zahtevajte brezplačna pojasnila. Ne odlašajte, silno važno je to za Vaše življenje — zato se odločite hitro!

Za vsa zavarovanja jamčita zavarovalnici:

„Sava“ d. d., obča zavarovalnica, Zagreb in
Obča zavarovalnica v Trstu.

Dobro kupite

nogavice, rokavice, kravate, srajce, nahrbtnike, naramnice, dežnike, palice, čipke, svilnate trakove, gube, nože, škarje, voščeno platno (Wachstuch), potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, tapetnike le pri

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

Nizke cene!

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi).

Pri nakupu vsakovrstne kuhinjske posode in vsega v železninarsko stroko spadajočega blaga, kakor tudi priznanih najboljših strojev in orodja za poljedelstvo in obrt se priporoča najstarejša tvrdka te stroke

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in vsakovrstnih strojev
v Ljubljani, Dunajska cesta 16.

Za vas! Dekleta in fantje!

V „Grudi“ boste imeli

oddelek za ženitbe

Priobčevala se bodo samo ponudbe deklet,
ponudbe fantov pa le iz inozemstva.

Še posebej pa je namenjen ta oddelek primorskim in koroškim dekletom, ki se želijo poročiti v Jugoslavijo — predvsem s kmetjskimi fanti in obrtniki — pa nimajo primernih zvez.

Dekleta in fantje, sami ali potom starišev in sorodnikov naj se obrnejo na Upravo „Grude“ Ljubljana, Miklošičeva cesta 4 pod značko „Bodočnost“, da dobe potrebna navodila. Razume se, da se posluje strogo diskretno, da nihče ne dobi vpogleda v Vaše ponudbe.

Denar naložite na boljše in
na varnejše

pri domačem zavodu

KMETSKE HRANILNE IN POSOJILNE DOM

V LJUBLJANI

registr. zadruga z
neomejeno zavezo

Tavčarjeva (Sodna) ul. 1.

Brzjavke: »Kmetiskidom«. Račun poštne hranilnice 14.257. Telefon 2847

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje po **6%**, proti trimesečni odpovedi po **7 $\frac{1}{2}$ %**, brez odbitka davka na rente.

**Stanje vlog:
nad Din 20.000.000.**

**Jamstvo za vloge presega večkratno
vrednost vlog.**

Strankam nudi brezplačno poštne položnice za nalaganje denarja. Vlože knjižice drugih zavodov sprejema kot gotovino brez prekinjenja obrestovanja.

Posojila daje na poroštvo, na vknjižbe in
na zastavo premičnin in vrednostnih pa-
pirjev pod najugodnejšimi pogoji.

Blagajniške ure:

**Ob delavnikih od 8-12 $\frac{1}{2}$ in od 3-4 $\frac{1}{2}$ le ob
sobotah in dnevih pred prazniki od 8-12 $\frac{1}{2}$.**

Podružnica v Mariboru Slomškov trg 3 (poleg Stolne cerkve)